

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5735/09

לפני: כבוד הנשיא א' גרוניס
כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופטת א' חיות

המערערת: עיריית טבריה

נגד

המשיבים: 1. אבנר סינואני
2. כונס הנכסים הרשמי

ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בנצרת
מיום 20.05.2009 בתיק בש"א 133/09 במסגרת תיק
פשי"ר 223/03 שניתנה על ידי כבוד השופט ד' צדפתי

בשם המערערת: עו"ד יצחק וייסמן

בשם המשיב 1: בעצמו

בשם המשיב 2: עו"ד טובה פריש

פסק-דין

הנשיא א' גרוניס:

1. בבית המשפט המחוזי בנצרת התנהל הליך פשיטת רגל בעניינו של המשיב 1 (להלן – המשיב). ההליך הסתיים בעקבות הסדר נושים שהמשיב מילא אחר תנאיו. כפועל יוצא מהסדר הנושים הופטר המשיב מחובותיו. כעבור מספר שנים, ביקשה עיריית טבריה (המערערת; להלן – העירייה) לגבות קנסות חניה של המשיב, שהפכו חלוטים לפני שהחל הליך פשיטת הרגל. בהליך דנא משיגה העירייה על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת (כבוד השופט ד' צדפתי) להורות על ביטול הליכי הגבייה שנקטה העירייה.

2. הרקע העובדתי הצריך לענייננו אינו שנוי במחלוקת. בשנת 2003 הגיש המשיב לבית המשפט המחוזי בנצרת בקשה למתן צו כינוס והכרזת פשיטת רגל. ביום 4.9.2003 הורה בית המשפט המחוזי על מתן צו כינוס. כעבור זמן מה הציע המשיב הסדר נושים. רוב נושיו של החייב הסכימו להסדר. ביום 9.5.2005 אישר בית המשפט המחוזי את הסדר הנושים. ביום 1.6.2005 קבע בית המשפט כי המשיב מילא אחר תנאי ההסדר. לפיכך, ביטל בית המשפט את צו הכינוס. בהחלטה נוספת, מיום 14.7.2005, קבע בית המשפט כי הסדר הנושים מחייב את נושי המשיב לגבי כל חוב בר תביעה (ההחלטות הנזכרות ניתנו על-ידי כבוד השופט ב' ארבל). כפועל יוצא מכך, הופטר המשיב מכל חובותיו עד למועד צו הכינוס – 4.9.2003. בחלוף מספר שנים, ביום 6.1.2009, הגיש המשיב לבית המשפט המחוזי בנצרת בקשה לביטול הליכי גבייה שנקטה נגדו העירייה בגין קנסות חנייה משנת 1997 (להלן – קנסות החנייה). לטענת העירייה, גובה החוב הוא כ-2,000 ש"ח. הבקשה הוגשה בתיק פשיטת הרגל. המשיב סבר כי נוכח הפטרתו מחובותיו בעקבות הסדר הנושים, יש לבטל את הליכי הגבייה שנקטה העירייה, אשר התייחסו לקנסות חניה שנוצרו לפני צו הכינוס. כונס הנכסים הרשמי, הוא המשיב 2 (להלן – הכונס הרשמי), סבר כי יש להיעתר לבקשת המשיב. העירייה מצידה התנגדה לבקשה. ביום 20.5.2009 קיבל בית המשפט המחוזי בנצרת (כבוד השופט ד' צרפתי) את בקשת המשיב. הטעם המרכזי לקבלת הבקשה היה שהעירייה לא הגישה תביעת חוב במסגרת הליך פשיטת הרגל. העירייה אינה משלימה עם ההחלטה ומכאן הערעור שלפנינו. המשיב והכונס הרשמי סבורים כי יש לדחות את הערעור. יצוין, כי המשיב לא הגיש סיכומים מנומקים בערעור דנא וביקש להצטרף לטענות הכונס הרשמי. עוד יודגש, כי בערעור דנא טוען הכונס הרשמי כי בניגוד לקביעת בית המשפט המחוזי, אין העירייה מנועה מלגבות את קנסות החנייה אך ורק משום שלא הגישה תביעת חוב בהליך פשיטת הרגל. עם זאת, הכונס הרשמי סבור כי קיימים טעמים אחרים המלמדים כי הסדר הנושים ותוצאותיו חוסמים את דרכה של העירייה מלנקוט הליכי גבייה כאמור. נוסף, כי בדיון שנערך בפנינו הושגה הסכמה כספית במטרה להביא לסיום הליכי הגבייה בהם נקטה העירייה. נותרה, איפוא, אך השאלה העקרונית שעולה בערעור.

דעתי היא, כי יש לקבל את הערעור. זאת, מן הטעמים שיובאו עתה.

3. כידוע, פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (להלן – הפקודה) מתווה מספר מסלולים לסיום הליך של פשיטת רגל (לסקירה תמציתית כללית של מהלך פשיטת רגל, ראו שלמה לוין ואשר גרוניס פשיטת רגל 41-43 (מהדורה שלישית, 2010)

(להלן – לוי וגרוניס)). כך, הליך פשיטת רגל יכול להסתיים בפשרה או בהסדר, כפי שאירע במקרה דנא. הכלל הוא, כי בכל שלב של פשיטת הרגל רשאים החייב ונושיו לגבש הסדר: לפני מתן צו כינוס, ואף בלא שהוגשה כלל בקשת פשיטת רגל (סעיף 19א לפקודה), לאחר מתן צו כינוס (סעיפים 33-41 לפקודה) ואף לאחר הכרזת החייב פושט רגל (סעיפים 52-54 לפקודה). אם התקבל ההסדר על ידי רוב הנושים, בהתאם לרוב הנדרש לפי סעיף 34 לפקודה, יחייב ההסדר גם את הנושים שהתנגדו לו. אשר לתוצאות הפשרה או ההסדר, קובע סעיף 35(י) לפקודה כי ההסדר יפטור את החייב מכל חובותיו שהיו בני תביעה בהליך פשיטת הרגל. זאת, פרט לחוב בגין פסק-דין במזונות. מסלול נוסף ונפרד, וזה המסלול הטבעי לסיום הליכי פשיטת הרגל, הוא בדרך של מתן צו הפטר (סעיפים 61-70 לפקודה). צו ההפטר יכול להינתן לבקשת החייב, אף בלא הסכמת הנושים. בכך טמון השוני המרכזי בין צו הפטר "רגיל" לבין הסדר או פשרה. הצו מפטיר את החייב מחובות בני תביעה בפשיטת רגל. הצו מאפשר, למעשה, לחייב לפתוח "דף חדש" בחייו הכלכליים (לדיון בתכלית צו ההפטר ראו, ע"א 9782/05 טנג'י נ' קריספין, פסקה 7 (טרם פורסם, 18.1.2010); לוי וגרוניס, עמ' 197). עם זאת, המחוקק קבע כי חובות מסוימים, המנויים בסעיף 69(א) לפקודה, יעמדו בתוקף חרף צו ההפטר (ראו לוי וגרוניס, עמ' 207-208). מדובר בחוב המגיע לפי התחייבות להימנע מעבירה (סעיף 69(א)(1) לפקודה); בחוב המגיע למדינה בשל קנס (שס); בחוב או חבות שנוצרו במרמה (סעיף 69(א)(2) לפקודה); ובחבות לפי פסק דין בתובענות מזונות (סעיף 69(א)(3) לפקודה). יוער, כי לגבי חוב מזונות רשאי בית המשפט להורות במפורש כי החייב יופטר אף ממנו (שס). מדובר ברשימה רחבה יותר של חובות שיהיו מוגנים מפני צו הפטר, בהשוואה לזו שנקבעה בסעיף 35(י) לפקודה ביחס להפטר שבא עם הסדר או פשרה.

4. במקרה שלפנינו הסתיים הליך פשיטת הרגל של המשיב בעקבות הסדר נושים. מכאן, שבענייננו חל סעיף 35(י) לפקודה, לפיו פשרה או הסדר יפטירו את החייב מחובות בני תביעה בפשיטת הרגל, פרט לחוב בגין פסק-דין בתביעה למזונות. לכאורה, חובות אחרים בני תביעה, כדוגמת קנסות החניה במקרה דנא, אינם "מוגנים" מפני הסדר הנושים. נזכיר, כי קנסות החניה הוטלו על המשיב לפני שניתן לגביו צו כינוס. לפיכך, מדובר בחובות בני תביעה, במשמעות סעיף 72(1) לפקודה (ראו והשוו, ע"א 106/60 שכטר נ' הנאמן בפשיטת רגל של א. שכטר, פ"ד טו 173, 185-187 (1961)).

דא עקא, סעיף 41 לפקודה מוסיף וקובע כי:

"פשרה או הסדר, אף אם הוסכם עליהם ואושרו, לא יחייבו נושה שלא הסכים להם לענין חוב או חבות אשר לפי פקודה זו לא היה החייב נפטר מהם על פי צו הפטר בפשיטת רגל" [ההדגשות הוספו – א' ג'].

סעיף 41 לפקודה מרחיב, איפוא, את סוגי החובות בני התביעה שיעמדו בתוקף חרף הפטר שבא עם הסדר או פשרה. הסעיף קובע שני תנאים לצורך הקביעה כי עסקינן בחוב "משוריין", קרי בחוב בר תביעה שממשיך לעמוד בתוקף ושניתן לגבותו חרף ההפטר. מדובר בשני תנאים מצטברים (ראו, לז' וגרונס, עמ' 164-165). התנאי האחד הוא, כי הנושה הרלוונטי לא הסכים להסדר הנושים. תנאי נוסף הוא, כי מדובר בחוב שהחייב לא היה נפטר הימנו "על פי צו הפטר בפשיטת רגל". דעתי היא, כי במקרה שלפנינו מתקיימים שני התנאים הנזכרים. ראשית, דומני כי ניתן לראות את העירייה, אשר לא נטלה חלק בהליך פשיטת הרגל של המשיב, כמי שלא הסכימה להסדר הנושים. שנית, סעיף 69(א) לפקודה מונה חובות בני תביעה שחייב לא היה נפטר מהם על פי צו הפטר "רגיל" בפשיטת רגל. הסעיף האמור מונה, בין היתר, חוב המגיע למדינה בשל קנס (סעיף 69(א)(1)). דעתי היא כי חובו של המשיב לעירייה עונה להגדרה זו. לפיכך, מסקנתי היא כי יש לקבל את הערעור ולאפשר לעירייה לגבות את חובו של המשיב בגין קנסות החנייה, למרות שמדובר בקנסות שנוצרו לפני צו הכינוס, ועל אף סיומו המוצלח של הליך פשיטת הרגל בדרך של הפטרת המשיב מחובותיו עם אישור ההסדר.

5. במקרה זה לא מתעורר קושי מיוחד בכל הנוגע לתנאי הראשון בסעיף 41 לפקודה בדבר אי הסכמתו של הנושה, ובענייני העירייה, להסדר הנושים. זאת, מן הטעם שהעירייה לא הייתה צד להליך פשיטת הרגל של המשיב וממילא לא הביעה הסכמה פוזיטיבית להסדר הנושים. לפיכך, ניתן לראות את העירייה כמי שלא הסכימה להסדר. אע"פ, כי מבחינה עקרונית מצריך תנאי זה פירוש מצמצם. פרשנות מרחיבה של התנאי הנזכר עלולה להשפיע על נושים מסויימים שלא להסכים להסדר נושים, אפילו משרת ההסדר את האינטרסים שלהם עצמם. ניתן להסביר את הדברים בדרך של הצגת דוגמה. נניח, למשל, כי חייב בפשיטת רגל חב למדינה כספים בגין קנסות. ככל שהליך פשיטת הרגל של החייב הסתיים בצו הפטר "רגיל", החוב למדינה יעמוד בתוקף חרף ההפטר (סעיף 69(א)(1) לפקודה). לעומת זאת, אם ההליך יסתיים בהסדר או בפשרה, הרי לפי סעיף 41 לפקודה לא יהיה די בכך שמדובר באחד מהחובות המוגנים מפני הפטר "רגיל" המנויים בסעיף 69(א)(1) לפקודה. על-מנת שחוב זה יעמוד בתוקף חרף ההסדר, יש להוסיף ולהראות כי המדינה לא הסכימה להסדר הנושים. תנאי זה מעורר

קושי אם מוסיפים לתיאור הדברים אפשרות נוספת, שלא ניתן לשלול אותה, לפיה מדובר בחייב שחב למדינה שני חובות: חוב אחד בגין קנסות וחוב נוסף שנוצר על רקע סכסוך אזרחי "רגיל". בדוגמה זו ייתכן בהחלט כי למדינה יהיה אינטרס להסכים להסדר הנושים, על מנת שהחייב יפרע ולו חלק מן החוב האזרחי שהוא חב לה. אלא, שבכל הנוגע לחוב בגין הקנס, קובע כאמור סעיף 41 לפקודה, כי על מנת שהחוב יעמוד בתוקף חרף הסדר הנושים, נדרשת המדינה להתנגד להסדר. במצב הדברים המתואר ייתכן שהמדינה תתנגד להסדר הנושים על מנת "להגן" על תוקפו של החוב בגין הקנס, למרות שהסכמה להסדר עשויה לשרת את האינטרסים שלה ככל שעסקינן בחוב האזרחי הרגיל. נוכח הקושי המתואר נראה לי כי יש לפרש באופן מצמצם את התנאי בסעיף 41, לפיו נדרש הנושה שלא להסכים להסדר הנושים על מנת שהחוב "המוגן" כלפיו יעמוד בתוקף חרף ההסדר או הפשרה. פרשנות מצמצמת זו מתחייבת, לגישתי, על מנת שלא לעוות את מערכת התמריצים של נושים בבואם לשקול אם להסכים או להתנגד להסדר נושים. כך, אין לשלול מסקנה פרשנית לפיה הסכמה להסדר הנושים בדוגמה המתוארת, המותנית בכך שהחוב בגין הקנס לא יופטר כתוצאה מן ההסדר, יכולה להתפרש כאי הסכמה להסדר במשמעות סעיף 41 לפקודה. מכל מקום, בענייננו ברור שהעירייה לא הסכימה להסדר הנושים, ומכאן שאין צורך לקבוע מסמרות בסוגיה זו.

6. השאלה הבאה היא, האם חובו של המשיב לעירייה בגין קנסות החנייה מהווה "חוב המגיע למדינה בשל קנס" במשמעות סעיף 69(א)(1) לפקודה. דעתי היא, כי יש להשיב בחיוב לשאלה זו. כידוע, אחת מן המטרות המרכזיות של דיני פשיטת הרגל היא לאפשר לחייב שנקלע בתום לב לקשיים לפתוח "דף חדש" בחייו הכלכליים. צו הפטר משקף את המטרה הזו, שכן הוא מאפשר לחייב לקבל הפטר מלא מחובותיו, ככל שמדובר בחובות בני תביעה בפשיטת רגל. מקום בו הוחלט ליתן צו הפטר, לאחר שנמצא כי קיימת הצדקה לכך נוכח השיקולים הצריכים לעניין, ובהם למשל תום ליבו של החייב, הרי הרצון לאפשר לחייב לצאת לדרך כלכלית חדשה גובר על הפגיעה הפוטנציאלית בזכות הקניין של הנושים. דא עקא, המחוקק קבע כי קיימים סוגים מיוחדים של חובות, שאין מקום להסיגם מפני הרצון לאפשר לחייב להיפטר מחובותיו. מקרים אלה מנויים כאמור בסעיף 69(א) לפקודה. מדובר בחוב מזונות לפי פסק-דין (אלא אם בית המשפט כלל אותו במפורש בהפטר), בחוב שהושג במרמה, בחוב המגיע לפי התחייבות להימנע מעבירה, ובחוב המגיע למדינה בשל קנס. המשותף לכל אותם סוגי חובות הוא שבבסיסם עומדים שיקולים חברתיים מובהקים המצדיקים את "שיריון" החובות הנ"ל מפני צו הפטר בפשיטת רגל. כך, ביחס לחובות מזונות קיים אינטרס חברתי שהחייב במזונות ישלם דמי מזונות, והוא הדין לעניין חוב או חבות שנוצרו במרמה שפושט הרגל היה שותף להם או שהשיג עליהם ויתור במרמה (סעיף

69(א)(2) (לפקודה). ברור, שאין צידוק מוסרי וחברתי להפטרת חייב מחבות שנוצרה במרמה בשיתוף החייב, שאחרת יצא חוטא נשכר.

7. סעיף 69(א)(1) מוסיף וקובע כי חוב המגיע לפי התחייבות להימנע מעבירה, כמו גם חוב המגיע למדינה בשל קנס, הינם חובות שצו הפטר אינו חל לגביהם. ברור, שאף ביסוד קביעה זו עומדים שיקולים של טובת הציבור, שעניינם הצורך באכיפה יעילה ושוויונית של הדין הפלילי. קנס, כידוע, הוא אחד מאמצעי הענישה המרכזיים בדין הפלילי. הוא מוטל, ככלל, על-ידי בית המשפט, בעקבות הרשעה בדין פלילי (ראו סימן ד' בפרק ו' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין)). תכלית הטלת הקנס בהליך הפלילי דומה במובנים רבים לתכלית של השתת עונשים פליליים אחרים, כמו מאסר. אלה אמורים להביא לידי ביטוי את המטרות החברתיות המובהקות העומדות בבסיס דיני העונשין: עקרונות ההלימה, השיקום וההרתעה; הצורך בהגנה על שלום הציבור; והחובה להתחשב בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה ובנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה (ראו לעניין זה העקרונות המפורטים בתיקון מספר 113 לחוק העונשין, שייכנס לתוקף ביום 10.7.2012 (סעיפים 1 ו-3 לחוק העונשין) (תיקון מס' 113), (התשע"ב-2012)). הנה כי כן, באיזון שערך המחוקק בין הרצון לאפשר לפושט רגל לפתוח פרק נקי בחייו הכלכליים, לבין התכליות העומדות ביסוד הענישה בפלילים, נקבע איפוא בסעיף 69(א)(1) לפקודה כי ידה של הענישה הפלילית תהא על העליונה. הביטוי לכך נמצא בקביעה שחובות למדינה בגין קנס הינם חובות שעל פושט הרגל לשאת בהם, אפילו הופטר הוא מחובותיו. זאת ועוד, סעיף זה משקף את הצורך באכיפה שוויונית של הדין הפלילי. כשם שברור שאדם שנדון לעונש מאסר לא יהיה פטור מריצוי עונשו אך ורק בגין הליך פשיטת הרגל, כך קובע סעיף 69(א)(1) לפקודה כי מי שהוטל עליו קנס פלילי לא יהיה פטור מתשלום הקנס אך נוכח קיומו של הליך כאמור. מסקנה אחרת עלולה הייתה להוביל לאפליה באכיפת הדין הפלילי, שכן ברור שמי שאינו פושט רגל לא יוכל להשתחרר ככלל מקנס פלילי. מסקנות אלה נכונות באותה מידה לגבי חובות לפי התחייבות להימנע מעבירה, העומדים אף הם בתוקף חרף צו הפטר (סעיף 69(א)(1) לפקודה). גם בסוג זה של חובות עסקינן בחובות בהם חב פושט הרגל בעקבות הליך פלילי, שכן התחייבות להימנע מביצוע עבירה הינה אחד מאמצעי הענישה המוכרים בדין הפלילי בישראל (סעיפים 72-76 לחוק העונשין). לא זו אף זו, אילו הפטר היה חל לגבי קנס או חוב בשל התחייבות להימנע מעבירה, עלול היה הדבר לתמרץ חייבים לפנות להליך פשיטת רגל מתוך כוונה לנסות להשתחרר מחובות אלה. להשלמת התמונה נציין, כי עיכוב ההליכים המשפטיים, החל מניה וביה עם מתן צו כינוס (לפי סעיף 20(א) לפקודה), אינו מכסה הליכים פליליים (ע"א 403/78

חברת מבני תעשייה בע"מ נ' אורנשטיין, פ"ד לג (1) 105, 107 (1978), וכן ראו, רע"פ 9008/01 מדינת ישראל נ' א.מ. תורג'מן בע"מ, פ"ד נז (5) 799 (2003)).

8. כפי שצוין, קנס הינו עונש המוטל ככלל על-ידי בית המשפט בסיומו של הליך פלילי. אך קיימים מקרים בהם הסמכות להטלת קנס נתונה אף לרשויות המינהל. הכוונה היא בין היתר ל"עבירות קנס". סעיף 221 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ד-1982 (להלן – חוק סדר הדין הפלילי), מסמיך את שר המשפטים לקבוע כי עבירה מסויימת שאינה פשע תהיה ל"עבירת קנס". המחוקק הוסיף והגדיר שני הליכים אפשריים ביחס לעבירות קנס: הליך של ברירת קנס והליך של ברירת משפט (סעיפים 222-230 לחוק סדר הדין הפלילי). המשותף לשני ההליכים הוא כי לנאשם בביצוע עבירות קנס נמסרת "הזמנה" בה מתאפשר לו לשלם את הקנס שנקבע לעבירה שהוא נחשד בביצועה, תחת האפשרות להישפט עליה. השוני בין שני ההליכים הוא הנפקות של אי תשלום הקנס. בהליך של ברירת קנס יוביל אי תשלום הקנס למשפט פלילי נגד הנאשם, ואילו בהליך של ברירת משפט יוביל אי התשלום לגביית הקנס, אלא אם הודיע הנאשם במפורש כי ברצונו להישפט על העבירה הרלוונטית (ראו יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים, כרך ג', 1529 (מהדורה מעודכנת, התשס"ג-2003) (להלן – קדמי)). הנתון החשוב לענייננו הוא כי חרף אופיים המיוחד של הליכי ברירת הקנס וברירת המשפט, החלים ביחס לעבירות קנס, מדובר בסופו של דבר ב"הליכי דיון פלילי על כל המשתמע מכך" (קדמי, עמ' 1522 [ההדגשה אינה במקור – א' ג']; יצחק זמיר הסמכות המינהלית כרך א 276 (מהדורה שנייה, 2010) (להלן – זמיר)). משמע, מבחינת התכליות של דיני העונשין, מגשים האמצעי העונשי המיוחד שנקבע ביחס לעבירות קנס את המטרות הבסיסיות של הדין הפלילי. משכך, אין מקום ליצור אבחנה לעניין תוקפו של הפטר בפשיטת רגל, בין חובות בגין קנס פלילי "רגיל" לבין חובות שנצברו עקב עבירת קנס.

9. עובדי הרשויות המקומיות בישראל מוסמכים מבחינה עקרונית להעמיד לדין את מי שנחשד על ידם בביצוע "עבירות קנס". ההסמכה הראשית לכך מצויה בסעיף 222 לחוק סדר הדין הפלילי, הקובע כי אם היה לעובד רשות מקומית, שראש הרשות הסמיכו לכך, יסוד להניח כי אדם פלוני עבר עבירת קנס, "רשאי הוא למסור לו הזמנה בנוסח שנקבע" (סמכות זו מוקנית אף לשוטר או למי ששר הפנים או השר הממונה הסמיכו לכך). הרשויות המקומיות בישראל הוסמכו להתקין חוקי עזר הכוללים איסורים פליליים. כך, ביחס לעבירות חניה קובע סעיף 77(א)(2) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן – פקודת התעבורה), כי מועצה של עירייה או של מועצה מקומית רשאית להתקין חוקי עזר בדבר "הסדר כלי רכב העומדים בתוך תחומי העירייה או

המועצה המקומית, בדרך איסור או בדרך אחרת". זאת, בכפוף לתקנות שקבע שר התחבורה (סעיף 77(ב) לפקודת התעבורה). בפסיקה נקבע במפורש, כי הסמכה זו מאפשרת הטלת קנס על בעל רכב החונה שלא כדין, לפי חוק עזר (ראו רע"פ 6904/01 מוזס נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (לא פורסם, 30.12.2001) (להלן – עניין מוזס)). מכוח הוראה זו, ומכוח ההסמכה הכללית בסעיפים 250-251 לפקודת העיריות [נוסח חדש] (להלן – פקודת העיריות), נקבעו חוקי עזר רבים המסדירים את החניה ברשויות המקומיות (ראו למשל, בג"ץ 441/97 צנוירט נ' ראש-עיריית ירושלים, פ"ד נג(2) 798, 804-805 (1999)). יצוין, כי עבירות בדבר העמדת רכב וחנייתו, לפי חוק עזר של עיריה או מועצה מקומית, הוכרזו על-ידי שר המשפטים כ"עבירות קנס" (ראו צו התעבורה (עבירות קנס), התשס"ב-2002).

10. העובדה שהגורם המעמיד לדין היא הרשות המקומית, ולא המשטרה או רשויות אכיפת החוק של השלטון המרכזי, אינה משנה מן התכלית הבסיסית העומדת ביסוד הטלת קנס ביחס לעבירות קנס. לצורך הגשמת התכלית הקבועה בסעיף 69(א)(1) לפקודה, המבוססת על שיקולים שבטובת הציבור ועל הצורך באכיפה יעילה ושוויונית של הדין הפלילי, אין מקום לפטור חייב בפשיטת רגל מתשלום חובות בגין קנס, כדוגמת קנס חנייה, אך ורק משום שהגורם שהטיל את הקנס היא הרשות המקומית. מסקנה זו מתחדדת אם מתחשבים בכך שמבחינה עקרונית יכול נאשם לקבל הזמנה, בגין אותה עבירת קנס, משוטר או מעובד הרשות המקומית. כלומר, זהותו של מוסר ההזמנה עשויה לעתים להיות נתון שרירותי (להערה בנושא זה ראו עניין מוזס, פסקה 5). אכן, מסקנה הפוכה לפיה קנס שהוטל על-ידי פקח של רשות מקומית לא יעמוד בתוקף חרף צו הפטר, אך ורק נוכח העובדה שמטיל הקנס הינו עובד של הרשות המקומית, עלולה להוביל לפגיעה באינטרס החשוב של אכיפה יעילה ושוויונית של הדין הפלילי.

11. ודוקו, אין להתעלם מכך שמסקנה זו מעוררת קושי לאור סעיף 69(א)(1) לפקודה, המדבר על חוב למדינה, ואילו הקנס דנא הוטל על-ידי העירייה ולכן ייגבה על ידה וישולם לקופתה ובשבילה (סעיף 337 לפקודת העיריות, ולגבי מועצות מקומיות ראו סעיף 32 לפקודת המועצות המקומיות; כמו כן ראו אליהו וינוגרד דיני רשויות מקומיות 627 (מהדורה ששית, 2010); לתחרות בין המדינה לבין ועדה מקומית בשאלה מי מהן תקבל קנס שהוטל, ראו ע"פ 5132/93 הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה רמת השרון נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(3) 770 (1993)). אולם, אני סבור כי הקושי האמור מצדיק, כשלעצמו, פרשנות המחריגה מתחולת סעיף 69(א)(1) לפקודה קנסות לרשויות מקומיות. זאת, נוכח תכליתו המיוחדת והברורה של סעיף 69(א)(1) לפקודה וכן

בהתחשב בכך שהרשויות המקומיות נתפשות במצבים לא מעטים "כזרוע הארוכה של השלטון המרכזי" (בג"ץ 10104/04 שלום עכשיו – שעל מפעלים חינוכיים נ' הממונה על היישובים היהודיים ביהודה ושומרון, פ"ד סא(2) 93, 164 (המשנה לנשיא (בדימ') מ' חשין) (2006)). אחד מאותם מקרים הוא הטלת קנס כאמצעי עונשי, ככל שהרשות הוסמכה לעשות כן בחוק. אדגיש, כי אין במסקנתי זו כדי ללמד כי כל דבר חקיקה המתייחס ל"מדינה", צריך להתפרש כמתייחס אף לרשויות המקומיות. נדרשת זהירות רבה בקביעה כאמור, שכן לרשויות המקומיות מעמד שונה מזה של רשויות השלטון המרכזיות ושל רשויות מינהליות אחרות (ראו למשל, בג"ץ 6057/07 חאג' יחיא נ' שר הפנים, פסקה 7 (טרם פורסם, 23.12.2007)). אלא, שבמקרה דנא סבורני כי נוכח תכליתו הברורה של סעיף 69(א)(1) לפקודה, המתמקדת באינטרסים העומדים בבסיס הענישה בפלילים, להבדיל מזהותו הספציפית של הגורם המעמיד לדין, מתחייבת מסקנה פרשנית שאינה מחריגה קנסות לרשויות מקומיות מתחולת הסעיף.

12. במאמר מוסגר יצוין, כי בדין קיימת סמכות נוספת להטלת קנס בלא משפט, והיא בדרך של קנס מינהלי. האפשרות להטיל קנס מינהלי מוסדרת בחוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985. קיימים הבדלים בין עבירת קנס לבין עבירה מינהלית הגוררת אחריה קנס מינהלי (לסקירה ראו, בג"ץ 2126/99 דה הס נ' עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד נד(1) 468, 472-476 (2000); זמיר, בעמ' 276-277). השוני המרכזי בין עבירה מינהלית לבין עבירת קנס הוא, כי מי ששילם קנס מינהלי רואים אותו כאילו לא עבר עבירה פלילית. "בכך שונה קנס מינהלי מעבירת קנס וברירת משפט, שבהן תשלום הקנס נחשב הודאה והרשעה בביצוע עבירה פלילית" (זמיר, עמ' 277). כמו-כן, לרשויות מינהל שונות שהוסמכו לכך עומדת האפשרות להטיל עיצום כספי (ראו, זמיר בעמ' 277-278). במקרה שלפנינו אין צורך לקבוע האם קנס מינהלי או עיצום כספי עומדים אף הם בתוקף חרף צו הפטר. אע"פ, עם זאת, ובלא לקבוע מסמרות, כי נוכח התכלית העונשית הברורה העומדת בבסיס אמצעי האכיפה הנזכרים, נראה לכאורה כי אף חובות שנצברו בעקבות הטלת אמצעים אלה אמורים לעמוד בתוקף חרף הפטר בפשיטת רגל. זאת, אם מתחשבים בתכליתו הנזכרת של סעיף 69(א)(1) לפקודה.

13. סיכומם של דברים: במקרה שלפנינו טוענת העירייה כי המשיב חב לה כספים בגין קנסות חניה משנת 1997. כפי שצוין, גובה החוב עומד, לטענת העירייה, על כ- 2,000 ש"ח. קנסות החניה קדמו למועד כניסתו של המשיב להליך פשיטת רגל. הפטר המשיב מחובותיו, בעקבות הסדר הנושים, לא חל על חוב זה. זאת, נוכח התמלאותם של התנאים בסעיף 41 לפקודה לצורך מתן תוקף לחוב בר תביעה, חרף הסדר או פשרה. ראשית, בענייננו לא ניתנה הסכמת העירייה להסדר הנושים של המשיב. בנוסף,

מדובר באחד מסוגי החובות שחייב בפשיטת רגל לא מופטר הימנו בצו הפטר רגיל, לפי סעיף 69(א)(1) לפקודה. משמעות הדברים היא, כי לא היה מקום לבטל את ההליכים שנקטה העירייה לצורך גביית החוב. משכך, יש לבטל את החלטתו של בית המשפט המחוזי, אשר סבר אחרת. נעיר, כי מאחר שלא הועלו טענות בעניין, איננו מביעים עמדה בשאלה האם הדרך הדיונית אותה נקט המשיב, היינו פנייה לבית המשפט של פשיטת רגל שנים לאחר סיום ההליך, הינה הדרך הנכונה.

14. אציע, איפוא, לחבריי לקבל את הערעור ולבטל את החלטתו של בית המשפט המחוזי. עוד אציע שלא להטיל הוצאות בנסיבות העניין.

ה נ ש י א

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת א' חיות:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק-דינו של הנשיא א' גרוניס.

ניתן היום, כ"ה בניסן התשע"ב (17.04.2012).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ה נ ש י א